

Middellange termijn financiering HWBP

Portefeuillehouder: Jeroen Haan / Steller: Wijnand Dekking

Voor u ligt een voorgenomen besluit dat bedoeld is om te worden besproken in achtereenvolgens de waterschapsbesturen, de CWK en de Ledenvergadering van de Unie.

Bespreekstuk (besluitvormend)

Gevraagd besluit

De waterschapsbesturen en vervolgens de Ledenvergadering van de Unie van Waterschappen worden gevraagd:

1. Te besluiten dat in 2024 en 2025, grotendeels als onderdeel van de besluitvorming over de financiering voor de lange termijn, besluitvorming plaatsvindt over de volgende onderwerpen die we binnen de alliantie gaan doen om effectiever en efficiënter te worden¹:
 - vervolgsafspraken over de toepassing en verrekening van de Projectgebonden Eigen Bijdragen met als leidend uitgangspunt dat de verdeling 50-40-10 is;
 - stabielere solidariteitsbijdrage;
 - reële toedeling van risico's in HWBP-projecten.
 - maatregelen binnen dijkversterkingsprojecten die direct bijdragen aan het halen van de doelen in 2050;
 - wijze van programmeren die tempo van de programmering mogelijk maakt;
 - sturing op programmaniveau;
 - overkoepelend advies over de doelmatigheidsprikkels in het programma.
2. In te stemmen met de intentie om als 21 waterschappen extra financiële middelen voor het HWBP voor de periode 2030-2036, beschikbaar te stellen, waarbij we er op dit moment vanuit gaan dat ca. €1,25 miljard in 7 jaar nodig zal zijn, onder de voorwaarde dat a) het Rijk dezelfde extra financiële bijdrage als de waterschappen levert; en b) de onder 1 genoemde besluiten worden genomen.²

De kern van het advies

Context

De 21 waterschappen en het Rijk werken sinds 2014 samen in het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) aan de grootste dijkversterkingsoperatie sinds de Deltawerken. Om overstromingen in Nederland te voorkomen worden er 2000 kilometer dijken en 400 sluizen en gemalen versterkt om aan het in de Waterwet vastgelegde doel om in 2050 te voldoen aan de vastgelegde normen, waarbij rekening wordt gehouden met de ontwikkeling van het aantal inwoners en de economische waarde. Waterschappen zien waterveiligheid als collectief gemeenschappelijk belang om mensenlevens en de economische waarde in Nederland te beschermen. De samenwerking tussen waterschappen op het gebied van waterveiligheid is uniek binnen Nederland en internationaal, mede omdat ook de waterschappen die geen primaire waterkeringen in beheer hebben meebetalen. Alle waterschappen hebben er baat bij dat we in Nederland goed beschermd zijn tegen overstromingen. Samen met het Rijk betalen alle waterschappen mee aan het HWBP. Op dit moment wordt ieder dijkversterkingsproject solidair gefinancierd: het Rijk betaalt 50%, de gezamenlijke waterschappen 40% en het waterschap dat het project uitvoert 10%. Dat vraagt wel om heldere afspraken die blijvend worden nagekomen.

Aanleiding voor het huidige voorstel

¹ De besluitvorming op basis van deze notitie heeft betrekking op de periode t/m 2036. In 2025 vindt besluitvorming plaats over de financiering van het HWBP tot 2050.

² Periode is vastgesteld op basis van de huidige inzichten op basis van de jaarlijkse programmering van het HWBP in 2023 voor de periode 2025 t/m 2036 die aantoont dat in de periode 2030-2036 met de huidige bijdragen van waterschappen en Rijk te weinig budget beschikbaar is om alle geplande projectfasen te financieren.

Op de middellange termijn zijn er bij de huidige financiële afspraken te weinig middelen beschikbaar om alle noodzakelijk HWBP-projecten volledig te financieren. Een belangrijke achterliggende oorzaak is dat de kosten van HWBP-projecten de laatste jaren sterker zijn gestegen dan de stijging van de bijdragen van de waterschappen en het Rijk aan het HWBP. Gevolg is dat er in 2024 besluiten van de besturen van de 21 waterschappen en het Rijk nodig zijn om het HWBP op schema te houden. In de jaarlijkse programmering van het HWBP in 2023 voor de periode 2025 t/m 2036 is geconstateerd dat er in de jaren 2030-2036 met de huidige bijdragen van waterschappen en Rijk te weinig budget beschikbaar is om alle geplande projectfasen te financieren. Daarom is er een aantal project(fasen) buiten de programmering geplaatst. Wat betreft de realisatiefase gaat het om enkele tientallen projecten van in totaal ca. tien waterschappen.

Gegeven de lange voorbereidingsperiode moeten de betreffende waterschappen in 2024 en 2025 besluiten nemen over de start van deze projecten of besluiten dienen te nemen over de vervolgfases van projecten, terwijl er nu geen zekerheid is dat er in de periode 2030-2036 subsidie voor die projecten beschikbaar is. Op basis van de huidige situatie kunnen die projecten in 2030-2036 alleen doorgang vinden als de betreffende waterschappen in die periode voorfinancieren. Bij de huidige rente betekent dit een groot risico op hoge rentelasten van voorfinanciering en deze rentelasten zijn niet subsidiabel. Daarnaast geldt dat voorfinanciering per definitie kostenverhogend is voor de waterschappen in totaal. De waterschappen hebben aangegeven dit risico niet alleen te willen dragen en alleen over de projecten te willen besluiten als zekerheid van financiering bestaat. Als deze besluitvorming dit jaar en volgend jaar niet plaatsvindt, zal het programma met 6-8 jaar vertragen en zal het einddoel 2050 niet worden gehaald.

Het verzoek om extra middelen beschikbaar te stellen wordt gedaan op een moment dat de productie van het HWBP nog onvoldoende van de grond komt. De beoogde 50 km versterking per jaar wordt nog niet gehaald en veel projecten vertragen ten opzichte van de planning. Er zijn waterschappen met geen of een zeer beperkte HWBP-opgave die een solidariteitsbijdrage leveren aan het HWBP, maar geen inzicht of zeggenschap hebben waar het geld aan wordt besteed, zien dat de beoogde 10% PGEb niet wordt gehaald en door vertragingen toch extra solidariteitsbijdrage moeten inleggen. De solidariteit tussen de waterschappen is de kracht van het HWBP. Om die solidariteit te behouden is het van belang dat afspraken worden gemaakt over onder andere kostenbeheersing en -reductie en op het verbeteren van de performance. En dat er helderheid komt over wat er gebeurt als het lijkt/dreigt dat afspraken niet (kunnen) worden nagekomen.

Hoofdpijnen van het voorstel

Voorgenomen besluit 1: Besluitvorming in de alliantie om effectiever en efficiënter te worden

De programmering van het HWBP wordt gebaseerd op de productie die de projectwaterschappen opgeven. Tot nu toe wordt de opgegeven productie niet gehaald en worden de door Rijk en waterschappen beschikbaar gestelde middelen niet volledig besteed. Een aantal maal heeft het Rijk gevraagde kasschuiven toegepast, terwijl de productie vervolgens achterbleef en middelen niet zijn besteed. Ook waterschappen met weinig of geen projecten hebben extra middelen moeten inleggen omdat de productie achterbleef. Met deze achtergrond is afgesproken dat een besluit over het beschikbaar stellen van extra middelen niet kan worden genomen zonder dat er besluiten worden genomen om als alliantie effectiever en efficiënter te worden, waarbij oog is voor waterschappen met en zonder dijkversterkingsopgave.

De uitwerking van en besluitvorming over een groot deel van de onderwerpen om dat te bereiken vraagt echter meer doorlooptijd dan het tijdsplan voor besluitvorming in 2024 over extra middelen voor de middellange termijn. De meeste besluiten kunnen niet eerder dan in 2025 worden genomen en het voorstel is deze besluiten te nemen bij de besluitvorming over de financiering voor de periode tot 2050, de 'lange termijn financiering'.

Voor de volgende onderwerpen zullen besluiten worden voorbereid, veelal als resultaat van het plan van aanpak 'Toekomstgericht HWBP'³:

- toepassing en verrekening Projectgebonden Eigen Bijdragen;
- stabielere solidariteitsbijdrage;
- reële toedeling van risico's in HWBP-projecten;
- maatregelen binnen dijkversterkingsprojecten die direct bijdragen aan het halen van de doelen in 2050;
- wijze van programmeren die tempo van de programmering mogelijk maakt;
- sturing op programmaniveau;

³ Besluiten over deze onderwerpen zijn aanvullend op resultaten uit trajecten die al lopen om het HWBP te verbeteren, te weten: verbetermaatregelen uit het implementatieplan 'Naar een realistisch en betrouwbaar HWBP' (maatregelen hebben tijd nodig om effect te sorteren) alsmede transparantie en van elkaar leren a.h.v. de HWBP Dashboards (CWK op 16 mei).

- overkoepelend advies over de doelmatigheidsprikkel in het programma.

De financiers (Rijk en waterschappen) hebben uitgesproken dat leidend uitgangspunt is dat de verdeling 50-40-10 is. Dit zal dusdanig nader worden uitgewerkt dat dit daadwerkelijk wordt gerealiseerd.

In de bijlage van deze notitie zijn bovengenoemde voorwaarden nader uitgewerkt, zodat duidelijk wordt welke resultaten worden beoogd.

Vorgenomen besluit 2: Extra middelen voor de middellange termijn

Voor de continuïteit en tempo in het HWBP is er op 12 december 2024 een intentiebesluit van de Ledenvergadering noodzakelijk voor de intentie van een extra financiële impuls van de waterschappen. In diverse bijeenkomsten van de Uniecommissie waterkeringen (CWK) is gesproken over mogelijke opties. Ter voorbereiding zijn onder andere twee mogelijkheden om voorfinancieringslasten te beperken en samen te delen in de alliantie uitgewerkt. Beide oplossingen hebben gemeen dat zij bestuurlijk complex zijn en niet op korte termijn te realiseren zijn. De CWK heeft uitgesproken dat oplossingen in de sfeer van (gezamenlijk dragen van) voorfinancieringslasten niet wenselijk zijn en dat het beschikbaar stellen van extra middelen voor de middellange termijn dat in principe wel is. Naar de huidige inzichten op basis van de jaarlijkse programmering van het HWBP in 2023 is een bedrag van € 2,5 miljard euro nodig, gelijk te verdelen over Rijk en waterschappen, over een periode van 7 jaar (zie onder 'Financiële consequenties' voor meer informatie).

Voorwaarde bij voorgenomen besluit 2: Rijk levert dezelfde financiële bijdrage als de waterschappen

Gegeven de 50/50-verdeling in de financiering van het HWBP verbinden de waterschappen aan hun toezegging om extra middelen beschikbaar te gaan stellen de voorwaarde dat het Rijk een even groot bedrag extra inlegt.

Financiële consequenties

Nadere uitwerking voorstel extra middelen voor de middellange termijn

Gegeven de lange voorbereidingsperiode moeten verschillende projectwaterschappen in 2024 en 2025 besluiten nemen over de start van projecten of projectfasen waarvoor geldt dat er nu geen zekerheid is dat er voor de realisatiefasen in de periode 2030-2036 subsidie beschikbaar is. Wat betreft de zekerheid die de projectwaterschappen dit jaar en in 2025 voor hun besluitvorming nodig hebben is het voorstel dat alle waterschapsbesturen in 2024 de intentie uitspreken vanaf het jaar 2030 extra solidariteitsbijdragen beschikbaar te stellen. Hiermee krijgen hun collega-waterschappen meer zekerheid over financiering m.i.v. 2030. De projectwaterschappen kunnen hier hun besluitvorming dan op baseren.

Extra solidariteitsbijdrage

Om de omvang van de extra middelen die nodig zijn te kunnen bepalen heeft de Programmadirectie HWBP een analyse gemaakt. Deze geeft aan dat op basis van de huidige inzichten volgens de jaarlijkse programmering van het HWBP in 2023 er in de jaren 2030 t/m 2036 totaal € 3,6 mld. extra nodig is. Uitgaande van de huidige 70% realisatiegraad en er vanuit gaande dat het Rijk een even groot bedrag inlegt, betekent dit dat de waterschappen in zeven jaar totaal € 1,25 mld. extra zouden moeten inleggen (prijspeil 2023).⁴ Een evenredige verdeling over deze zeven jaar zou per jaar gemiddeld ca. € 180 mln. extra voor de waterschappen betekenen. Op basis van de verhouding projectgebonden bijdragen – solidariteitsbijdragen van de laatste jaren zou deze € 180 mln. voor ca. € 45 mln. uit projectgebonden uitgaven bestaan en ca. € 135 mln. uit solidariteitsbijdragen. Met de huidige verdeelsleutel zouden deze solidariteitsbijdragen als volgt over de waterschappen worden verdeeld⁵:

⁴ Dit betekent niet dat de projectwaterschappen ook maar 70% subsidie zullen krijgen uitgekeerd. Het subsidiepercentage blijft 90%. Mocht blijken dat de realisatiegraad hoger wordt dan 70% dan zullen Rijk en waterschappen een hoger bedrag moeten inleggen.

⁵ Getallen zijn een indicatie met de kennis van nu. Bedragen kunnen veranderen door o.a. capaciteit van de markt, grondstofprijzen en andere ontwikkelingen.

Waterschap	Jaarlijks extra 2030-2036 (* € mln.)
Aa en Maas	5,8
Amstel, Gooi en Vecht	13,6
Brabantse Delta	6,3
De Dommel	7,3
De Stichtse Rijnlanden	6,9
Delfland	9,5
Drents Overijsselse Delta	4,5
Fryslân	4,5
Hollands Noorderkwartier	8,9
Hollandse Delta	6,7
Hunze en Aa's	2,9
Limburg	8,0
Noorderzijlvest	2,5
Rijn en IJssel	4,5
Rijnland	10,8
Rivierenland	7,3
Scheldestromen	2,9
Schieland en de Krimpenerwaard	5,0
Vallei en Veluwe	8,7
Vechtstromen	5,6
Zuiderzeeland	2,9
Totaal	135

Ten aanzien van de omvang van de aanvullende middelen (ca. € 180 mln. per jaar) kan nog worden opgemerkt dat dit een inschatting op basis van de kennis van nu is. De daadwerkelijke toekenning van de middelen gebeurt pas over enkele jaren. In de aanloop daar naar toe kan de omvang van het benodigde budget jaarlijks na vaststelling van het volgende programma herijkt worden. De meerjarenramingen en begrotingen van de waterschappen kunnen op basis daarvan ook steeds worden bijgesteld.

Indicatie effect extra solidariteitsbijdragen op watersysteemheffing

Waterschappen gaan verschillend om met de financiële verantwoording van hun solidariteitsbijdragen. Dit heeft tot gevolg dat de bedragen uit de tabel per waterschap een verschillende impact op de watersysteemheffing hebben. Wanneer we de extra solidariteitsbijdrage één-op-één projecteren op de opbrengst van de watersysteemheffing van 2024 geeft dit het volgende beeld, waarbij geldt dat dit het totale effect op de watersysteemheffing is en derhalve geen stijging van jaar op jaar is.

Waterschap	Mogelijk jaarlijks extra 2030-2036 (* € mln)	Extra bijdrage als % van watersysteemheffing
Aa en Maas	5,8	7%
Amstel, Gooi en Vecht	13,6	8%
Brabantse Delta	6,3	7%
De Dommel	7,3	11%
De Stichtse Rijnlanden	6,9	8%
Delfland	9,5	7%
Drents Overijsselse Delta	4,5	5%
Fryslân	4,5	3%
Hollands Noorderkwartier	8,9	5%
Hollandse Delta	6,7	7%
Hunze en Aa's	2,9	6%
Limburg	8,0	8%
Noorderzijlvest	2,5	4%
Rijn en IJssel	4,5	6%
Rijnland	10,8	7%
Rivierenland	7,3	5%
Scheldestromen	2,9	4%
Schieland en de Krimpenerwaard	5,0	7%
Vallei en Veluwe	8,7	11%
Vechtstromen	5,6	7%
Zuiderzeeland	2,9	5%
Totaal	135	7%

De projectwaterschappen zullen er uiteraard ook rekening mee moeten houden dat hun extra projectgebonden bijdragen effect op de watersysteemheffing hebben

Argumenten

Waterschappen met risico op voorfinanciering hebben op korte termijn zekerheid nodig

Dit jaar en in 2025 besluiten diverse waterschappen over het starten van projecten waarvan nu geen zicht is op financiering van de planuitwerking en realisatie in de periode 2030-2036. Deze waterschappen hebben aangegeven alleen over de projecten te willen besluiten als er zekerheid van financiering in de genoemde periode is. Als die zekerheid er niet is, zullen waterschappen ervoor kiezen projecten te vertragen. Daarmee wordt het doel om alle keringen in 2050 aan de wettelijke norm te laten voldoen, onhaalbaar.

De extra middelen op de middellange termijn zijn een eerste stap naar meer middelen voor het programma op de lange termijn

In 2023 is in het Landelijk Veiligheidsbeeld en de Globale Kosteninschatting geconcludeerd dat de opgave in km's en euro's groter is dan tot kort geleden geraamd. Weliswaar is sprake van een grote bandbreedte, maar duidelijk is dat er voor de periode tot 2050 meer middelen beschikbaar moeten komen om het einddoel in 2050 te halen. Uitgaande van het midden van de bandbreedte is ruim € 10 miljard extra nodig, wat voor de waterschappen ca. 200 mln. per jaar betekent. Dit bedrag komt qua orde grootte overeen met de extra middelen voor de middellange termijn. Volledigheidshalve wordt vermeld dat over extra bijdragen van de waterschappen voor de volledige periode tot 2050 nu nog geen besluiten worden genomen. Besluitvorming over de Lange Termijn Financiering is gepland voor 2025.

Bestuurlijke aandachtspunten

Andere partijen

Uitgangspunt bij deze besluitvorming van de waterschappen is dat alle alliantiepartners hun verantwoordelijkheid nemen en zich houden aan gemaakte afspraken. Dat geldt dus ook voor het Rijk. De waterschappen verwachten dat het Rijk bij de uitwerking van de passage uit het Hoofdlijnenakkoord bij de herijking van het HWBP ook de benodigde middelen voor het HWBP nu en in de toekomst zal regelen, waarbij onderbrenging van deze middelen in het Deltafonds het meest logisch is.

Effect besluit waterschappen op extra middelen Rijk

Een intentiebesluit van de waterschappen om de extra middelen in ieder geval wel beschikbaar te stellen laat zien dat de waterschappen topprioriteit geven aan hoogwaterveiligheid en kan een positief effect op de besluitvorming van het Rijk hebben.

Besproken in

- Formele en informele vergaderingen van de CWK op 31 januari, 22 maart, 16 mei en 31 mei jl., alsmede de Ledenvergadering op 12 april en 21 juni 2024.
- Verschillende aspecten van de middellange termijn financiering zijn aan de orde gekomen in de gesprekken die Gerard Doornbos in juni 2024 met de CWK-leden heeft gehouden. Bij het schrijven van dit voorstel hebben diverse aanbevelingen die Gerard Doornbos naar aanleiding van deze gesprekken heeft gedaan een plaats gekregen.

Vervolg/Communicatie

In de programmering in 2024 worden momenteel twee versies van het HWBP programma voor 2026-2037 uitgewerkt, één waarbij er geen extra middelen beschikbaar komen op middellange termijn, en één waarbij het gevraagde extra budget beschikbaar is tussen 2030 en 2036. In de tweede helft van 2024 zal een besluit worden genomen over de definitieve versie van het nieuwe programma.

Nadere uitwerking onderwerpen waar we het anders en beter gaan doen

Toepassing en verrekening 10% Projectgebonden Eigen Bijdragen

Huidige situatie

Vanwege afspraken die de waterschappen in 2011 maakten in het Bestuursakkoord Water en de officiële vastlegging daarvan in de Waterwet ontvangen de projectwaterschappen 90% subsidie (50% van het Rijk, 40% van alle waterschappen) op basis van op voorcalculatie geraamde subsidiabele uitgaven van projectfasen, terwijl ze zelf 10% van deze uitgaven dragen. Deze 10% Projectgebonden Eigen Bijdrage (PGE) is bedoeld als doelmatigheidsprikkel en ontstaan vanuit de gedachte dat als projectwaterschappen een deel van de uitgaven zelf dragen, zij nog meer aandacht hebben voor een zo doelmatig mogelijke inzet van middelen.

Een onderzoek in 2022 toonde aan dat de werkelijke PGE van de projectwaterschappen voor afgeronde projectfasen gemiddeld rond de 1% lag. Deze bevindingen betekenen dat in de onderzochte periode niet aan de financieringsverhouding van het HWBP van 50:40:10, zoals vastgelegd in de Waterwet, is voldaan.

De financiers (Rijk en waterschappen) hebben uitgesproken dat leidend uitgangspunt blijft dat de verdeling 50-40-10 is. Dit zal dusdanig nader worden uitgewerkt dat dit daadwerkelijk wordt gerealiseerd

Naar aanleiding van deze bevindingen zijn er op 15 december 2023 tijdens de Ledenvergadering van de Unie afspraken gemaakt over het verantwoorden van verschillen tussen de werkelijke PGE van HWBP-projectfasen en de beoogde PGE van 10%. De intentie achter deze afspraken is dat de werkelijke PGE van de projectwaterschappen aan het programma overeenkomt met de beoogde 10% PGE.

Uitwerking

- Bij de totstandkoming van de afspraken van december 2023 zijn de volgende drie onderwerpen wel besproken maar zijn daarover nog geen afspraken gemaakt:
 - a. Hoe gaan we in financiële zin om met verschillen tussen de werkelijke bijdragen van de waterschappen (PGE) en een beoogde PGE van 10% voor afgeronde projectfasen van 2014 t/m 2022?
 - b. Mag gereserveerd geld worden gebruikt om uitgaven te dekken die niet subsidiabel zijn?
 - c. Wat wordt er gedaan als waterschappen meer dan 10% van de uitgaven zelf dragen?In december 2023 is afgesproken dat er in 2025 voorstellen over deze onderwerpen zullen worden geformuleerd, mede op basis van een overkoepelend advies over de doelmatigheidsprikkel in het programma (zie een volgend onderwerp in deze bijlage) waarmee eind 2024 wordt gestart 'omdat eventuele afspraken daarover binnen de context van de bredere (financiële) afspraken binnen de alliantie gemaakt moeten worden'. De CWK heeft op 5 juli jl. aangegeven dat besluiten over de PGE moeten passen binnen het leidend uitgangspunt dat de verdeling 50-40-10 is.

Stabieler solidariteitsbijdrage

Huidige situatie

De hoogte van de jaarlijkse HWBP-solidariteitsbijdrage van de waterschappen wordt gebaseerd op het jaarlijkse HWBP-programma. En dit programma wordt gebaseerd op de verwachte productie die de projectwaterschappen ieder jaar bij de start van de programmering opgeven. Deze verwachte productie wisselt van jaar tot jaar en regelmatig brengen projectwaterschappen na een jaar grote veranderingen met betrekking tot hetzelfde project aan. Daarnaast wordt de op het programma opgenomen productie door waterschappen regelmatig niet gerealiseerd. De programmadirectie beschikt over een aantal financiële stuurknoppen die er voor zorgen dat de wisselingen in de programmering en het achterblijven van de productie zich niet 1-op-1 vertaalt in schommelingen van de solidariteitsbijdragen. Desalniettemin kent de ontwikkeling van de solidariteitsbijdragen van jaar op jaar geen stabiel patroon en zijn er na een jaar bijbetalingen van de solidariteitsbijdrage nodig om ervoor te zorgen dat de waterschappen het bedrag in het HWBP inleggen wat wettelijk verplicht is.

Uitwerking

- De waterschappen worden nu al meerdere keren per jaar door de Unie over de te verwachten ontwikkeling van hun toekomstige solidariteitsbijdragen geïnformeerd. Deze informatie wordt door de waterschappen meegenomen in hun voorjaarsnota's/meerjarenramingen, begrotingen en jaarverslaggeving. In 2024 is gebleken dat er een informatiemoment ontbreekt, omdat het ook kan voorkomen dat er zich tijdens de programmering ontwikkelingen kunnen voordoen die leiden tot andere ramingen van de solidariteitsbijdragen. Met ingang van 2024 zal er daarom vanuit de programmering op een zo vroeg mogelijk moment een signaal aan de waterschappen worden afgegeven als er voor begrotingsjaren andere solidariteitsbijdragen dan tot dan geraamd kunnen worden verwacht. De waterschappen kunnen de nieuwe verwachting dan in hun begrotingsproces meenemen.
- Daarnaast zullen de Programmadirectie HWBP en het Uniebureau gaan onderzoeken op welke wijze de voorspelbaarheid en stabiliteit van de jaarlijkse solidariteitsbijdrage kan worden vergroot en de impact van de solidariteitsbijdragen op de begroting en de belastingheffing van de waterschappen gelijkmatiger kan worden. Hierbij zal naast aandacht voor de rol die projectwaterschappen kunnen vervullen onder andere worden onderzocht of het mogelijk is dat de solidariteitsbijdrage van een jaar op slechts één moment wordt betaald, in plaats van de huidige drie betaalmomenten in een jaar. Verder moet hierbij ook ruimte moet zijn voor voorstellen voor andere fundamentele aanpassingen van de systematiek van de HWBP-bijdragen.

Reële toedeling van risico's in HWBP-projecten, waarbij exogene risico's op programmaniveau worden gedragen

Vanuit de subsidieregeling en nadere beleidsuitwerkingen daarvan is een systeem ontstaan dat regelt wie welke risico's draagt; met andere woorden, worden risico's belegd bij het project of de alliantie? In samenhang met de evaluatie van de subsidieregeling zal bij de uitwerking van dit onderwerp worden beoordeeld of deze risicotoe-deling verder doorontwikkeld kan worden om te komen tot een doelmatigere en efficiëntere beheersing van risico's in het project of in het programma (alliantie). Dit kan mogelijk leiden tot nieuwe afspraken over de risico-verdeling in de alliantie.

Maatregelen en innovaties binnen dijkversterkingsprojecten die direct bijdragen aan het halen van de doelen in 2050

Er zullen concrete afspraken worden gemaakt over wat waterschappen in de uitvoering anders kunnen aanpakken en hoe de Unie en andere partijen hen hierbij kunnen ondersteunen. Hierbij wordt ook nagegaan op welke wijze innovaties kunnen bijdragen. Beoogd resultaat is dat het productietempo omhoog gaat naar ten minste 50 km/jaar en dat de kosten beter worden beheerst en mogelijk ook worden gereduceerd. Vraagstukken die hierbij onder andere zullen worden uitgewerkt zijn:

- Keuzes in projecten met grote financiële impact, waar maken we die?
- Hoe kunnen we innovaties nog beter inzetten om de programmadoelen te halen?

Wijze van programmeren die tempo van de programmering mogelijk maakt

Doel van de uitwerking van dit onderwerp is over te stappen van de huidige wijze van programmeren op basis van de wensen van de individuele waterschappen naar een collectieve programmering vanuit het perspectief 'best for program' gericht op het halen van de doelen in 2050.

Sturing op programmaniveau

De uitwerking van dit onderwerp moet resulteren in afspraken over wie die keuzes maakt die een grote impact hebben op het realiseren van het doel van het HWBP-programma. Bij de uitwerking zal de vraag worden beantwoord welke sturingsmogelijkheden het programmabestuur moet hebben om de programmadoelen in 2050 te kunnen halen. Hierbij zal ook het vraagstuk of coördinatie en sturing op eisen die vanuit wet- en regelgeving komen meer bij het programmabestuur kan komen liggen.

Overkoepelend advies over de doelmatigheidsprikkels in het programma

Binnen het HWBP zijn veel doelmatigheidsprikkels ingebouwd. Voorbeelden zijn subsidieverlening op basis van voorcalculatie, een 10% PGEB en 100% subsidie voor innovatieve projecten. Een aantal doelmatigheidsprikkels zijn verankerd in de Waterwet en de subsidieregeling hoogwaterbescherming en zullen in de evaluaties die in 2024 van dit deel van de Waterwet en de subsidieregeling plaatsvinden worden beoordeeld. Daarnaast zijn er in de systematiek van het HWBP nog andere prikkels, veelal meer van operationele aard, die dus niet aan bod

komen in de eerdergenoemde evaluaties. Mede op basis van de resultaten van de evaluaties van de Waterwet en de subsidieregeling en een beoordeling van de overige prikkels zal er eind 2024 gestart worden met een traject waarin wordt gekeken of er voldoende balans en doelmatigheidsprikkels in de maatregelen en het systeem zitten of dat er nog nader maatwerk moet komen

Gevraagd besluit

De kern van het advies